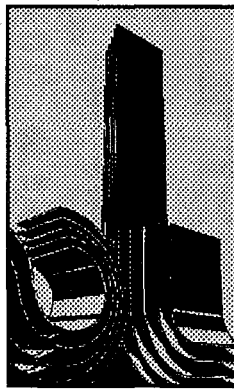

V. ÉVFOLYAM
2. SZÁM
1996.
FEBRUÁR

VÍZPART

AZ ALSÓ-TISZA-VIDÉKI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG LAPJA

Döntő szakaszban a Mérnöki Kamaráról szóló törvény

Amiért 1989 óta dolgozunk, a megvalósulás küszöbére érkezett. A kormány Baja Ferenc miniszter előterjesztésében megtárgyalta és a parlament elé terjesztett a mérnökkamarai törvényt.

Miért fontos és érdekes ez a törvény a vízügyi igazgatóság mérnökei számára? Elsősorban azért, mert lehetőséget teremt a magasabb műszaki és etikai színvonal megteremtésére a műszaki élet minden területén. Másrészt azért fontos, mert közvetlenül is érint minket, miután minden tervezői, szakértői és műszaki ellenőri tevékenységet végző mérnöknek kötelező lesz a tagság.

A törvény lényegét a MK elnökségének összefoglalója alapján ismertetjük. Reméljük, hogy a parlament még az idén elfogadja, s megindulhat a szervező munka. Ehhez kérjük a parlamenti képviselők megértő támogatását!

Mit hoz az új, kamarai törvény?

- A jobb minőségű mérnöki munka elismerését.
- Szigorúbb erkölcsi alapállást.
- Önkormányzatot.
- A civil, a polgári társadalom erősödését.

Jó ez nekünk? A társadalom részéről csak így számíthatunk megbecsülésre. Mind anyagi, mind erkölcsi értelemben. Van, akinek ez nem érdeke? Igen, van. A kontár és korrupt mérnökök nyilvánvalóan ellenérdekeltek.

Minden reálértelmiség, minden mérnök a hatálya alá tartozik? Közvetlenül és kötelező jelleggel csak a jogszabályok által már eddig is szakmai jogosultsághoz kötött mérnöki tevékenységet végzőkre vonatkozik, de közvetve minden mérnök, minden reálértelmiségire hatással lesz.

Az egyesületszóló törvény alapján eddig is számos mérnöki egyesület, társaság, szövetség, sőt, szakszervezet is működött, működik. Ezek gyűjtőnéven társadalmi szervezeteknek nevezhetők. Ha a törvény tervezetét elfogadják, a kamara lesz a mérnökök első köztestülete. A Mérnöki Kamara területi elven létrejövő, tagsággal, önkormányzattal, feladat- és hatáskörrel rendelkező - a Ptk. 65. §-ának alapján álló - köztestület. A területi kamarákat a tagsági feltételeknek megfelelő természetes személyek, a tagok hozzák létre. Az országos Magyar Mérnöki Kamarát az egyenjogú területi kamarák hozzák létre. Mind a területi kamarák, mind az országos kamara jogosultak - a törvény keretei között - tevékenységük részleteit alapszabályukban saját maguk meghatározni.

A törvényjavaslat célja, hogy a szakmai jogosultsághoz, engedélyhez, illetve névjegyzékbe vételhez kötött mérnöki tervezői, szakértői és műszaki ellenőri tevékenységek gyakorlásának engedélyezését és felügyeletét az államigazgatásból a szakmai önkormányzattal működő köztestülethez telepítse át.

Ez a szabályozás ahhoz a jogalkotási folyamathoz kapcsolódik, amely a sajátos szakmai és szakma-etikai követelményekkel bíró szellemi tevékenységet folytatók jogállását a piacgazdaság követelményeihez igazítja. A közelmúlt hazai előzményeihez tartozik az ügyvédi, a közjegyzői, az orvosi, a gyógyszerészeti és a szabadalmi ügyvivői kamarák köztestületkénti létrehozása. Ennek következtében e hivatások gyakorlóit sem a Kereskedelmi és Iparkamarának, sem a Kézműves Kamarának nem lesznek tagjai.

A Gazdasági Kamaráról (GK) szóló 1994. évi XVI. törvény és a kormány által február 8-án az országgyűlés elé terjesztésre elfogadott mérnöki kamarai (MK) törvénytervezet kötelező tagságra vonatkozó előírásai a következőkben foglalhatók össze:

Először is ismerkedjünk meg a GK-törvény néhány vonatkozó szakaszával. Ez a törvény a hazánkban székhellyel, telephellyel rendelkező és a gazdasági tevékenység folytatására létrehozott gazdálkodó szervezetekre ír elő kötelező tagságot. Gazdálkodó szervezetnek minősül többek között a gazdasági társaság, a közhasznú társaság, az egyéni vállalkozó és a mezőgazdasági vállalkozó is.

Nem terjed ki a törvény és így mentesül a kötelező tagság alól a gazdálkodó szervezet, ha kizárólag olyan tevékenységet folytat, amely csak szakmai kamara tagjaként, vagy szakmai kamara tagjának részvételével végezhető.

Most nézzük meg, hogy melyek azok a tevékenységek, amik az MK törvénytervezet szerint csak az MK tagjaként vagy az MK tagjának részvételével folytathatók! Ezek a jogszabályok által külön szakmai jogosultsághoz (engedélyhez, névjegyzékbe vételhez) kötött mérnöki tevékenységek, mint a tervezői, a szakértői és a műszaki ellenőri feladatok végzése.

A két törvény összevetéséből következik, hogy a különböző gazdasági társaságoknak, egyéni vállalkozóknak az MK törvény elfogadása után nem kell többé a gazdasági kamarák bármelyikében tagnak lenniük, ha kizárólag a felsorolt tervezési, szakértői és lebonyolítási műszaki-ellenőrzési tevékenységet folytatnak. (TEÁOR 7421, 7422)

Természetesen az olyan szervezetnek, amelyik tervezésen kívül például kivitelezéssel vagy építőanyag árusítással is foglalkozik, annak kötelező marad a gazdasági kamarai tagság függetlenül attól, hogy közben vezető tervező alkalmazottjának mérnöki kamarai tagnak kell lennie.

(Folytatás a következő számban)

A Víz Világnapja: március 22.

Most már tagadhatatlanul hagyomány, hogy - az idén harmadszor - megrendezzük a Víz Világnapját.

Az idén is hirdettünk rajz- és irodalmi pályázatot az iskolákban, most is tartunk osztályfőnöki órákat a vízügyi problémákról, most is mutatunk be a vízzel, a szerepével, jelentőségével foglalkozó filmeket, most is lesz sajtótájékoztató, lesznek rádió- és tévényilatkozatok, riportok, beszélgetések, de most valami sokkal többnek, sokkal nagyobb dolognak is aktív részesei lehetünk.

Nálunk lesz a Víz Világnapja országos, központi ünnepe - az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban.

Ennek keretében adjuk át a skanzen örtelepét, amely

egy 1893-as tiszai gátörház tervei alapján épült a park leg-szebb helyén, a Feszty-körkép épületének szomszédságában.

Az örházat március 22-én 11 órakor Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke és Lotz Károly közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter avatja fel, a Víz Világnapja ünnepségének beszédét dr. Hajós Béla helyettes államtitkár mondja el. Az emlékpark lesz a helyszíne az iskolák-nak meghirdetett rajz- és irodalmi pályázat díjkiosztásának is. A helyezetteknek - helyezési sorrendben - Göncz Árpád, Lotz Károly és Hajós Béla adja át a díjakat. Minden érdeklődőt nagy szeretettel várunk!

B. Gy.

A területfejlesztés és a vízgazdálkodás kapcsolata az Alsó-Tisza vidékén

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvényjavaslat most folyó parlamenti vitája és sajtóvisszhangja felfokozta az érdeklődést a területhasználással összefüggő kérdések iránt.

Ezek - különösen az Alföldön - nemigen választhatók el a vízgazdálkodási kérdésektől, ezért talán hasznos lesz, ha áttekintjük kapcsolataikat.

A vízgazdálkodásnak alapvető feladata, hogy a maga eszközeivel hozzájáruljon az ésszerűbb területhasználatokhoz és lehetővé tegye annak fejlesztését. Ehhez az Alsó-Tisza mentén minde- nekülözt az árvízvédelmi biztonságot kellett megterem- teni, ami - hosszú időkre visszanyúló fejlesztések eredményeként - napjainkban megfelelőnek minősít- hető, bár a hosszútávú árvíz- védelmi fejlesztési tervek számos előirányzata vár még megvalósításra ahhoz, hogy a mintegy 2500 km² kiter- jedésű, árvízrel veszélyezte- tett terület fejlesztése és az itt élő kb. 400 ezer lakos biz- tonsága teljesen megnyugta- tó és fenntartható legyen.

A területfejlesztés nem nélkülözheti a belvízmen- tesítést sem, amely a külte- rületekre és a belterületekre egyaránt kiterjedő vízelveze- tő rendszerek létrehozásával ugyancsak elfogadható szin- ten megvalósult. E rendsze- rek fenntartása és működ- tetése azonban komoly gond- dotokat jelent és csak majd egy bekövetkező nedves (erősen belvízes) időszakban fog

kiderülni, hogy e rendszerek mennyire tudják betölteni a települések terjeszkedése és a külterületek fokozódó be- építése következtében megnövekedett szerepüket.

Térségünkben a folyók a területfejlesztés szempont- jából meghatározó jelentősé- gűek. A folyók hullámtérét üdülési célokra több helyen igénybevétték, de e teret a jövőben - a fő vízgazdálko- dási követelmények betartása mellett - elsősorban a termé- szetvédelmi szempontok sze- rint célszerű hasznosítani. Az üdülési-rekreációs célú víz- használatok iránti, egyre nő- vekvő lakossági igény kielé- gítésére és az ezzel kapcsola- tos területfejlesztési elkép- zelések megvalósítására a mentett oldali holtágak kör- nyéke kínál megfelelő lehe- tőségeket. E szempontok szerint készítettük el - ter- mészetvédő és területfejlesz- tő szakértők bevonásával - „A Tisza Csongrád megyei szakaszának védelme és hasznosítása” című tanul- mányt 1990-ben, majd a későbbi években a gyálai holt- Tisza, a mártélyi holt-Tisza és a serházzugyi holt-Tisza

esettanulmányát. A mártélyi holtág esete jó példa arra, hogyan lehet praktikus- an összekapcsolni a gazdasági célú (öntözési) vízhasznála- tok és az üdülési célok kie- légtetését, melyek egyúttal az ökológiai állapotok is javít- ottak.

Egyre fokozottabb mérték- ben jelentkezik a társadalom részéről a helyi felszíni víz- készletek felhasználása, ille- tve kihasználása különböző rekreációs és sportcélokra (a Gyopáros-tó használata O- rosházán, a Sóstói Kiskun- halason, a Maty-éri tározóé Szedegen, a Vekeréri tározóé Szentesen). A helyi víz- készletek bizonytalan után- pótlódása miatt az a törekvé- sünk, hogy - ezeknek a kész- leteknek a maximális kihasz- nálása mellett - a tavakat és a tározókat fokozatosan be- kapcsoljuk a folyók vízkész- letére alapozott vízpótló rendszerekbe, lehetőség sze- rint igénybe véve ehhez a meglévő vízelvezető rend- szereket is.

A folyóktól távoli terüle- tek fejlesztését gyakran gá- tolja a vízhiány. Ezen egy- részt a szennyvizek újrahasz- nosításával segíthetünk (erre jó példa lehetne Kecskemét városa, ha már nem neheztel- nek a szennyvízhasznosítás ügyét sorozatos gazdasági- érdekeltiségi konfliktusok). A helyi vízkészletek (belvizek) visszatartására számos he- lyen elzáró zsilipek és táro- zók létesültek, azonban szá-

raz évszoroszatokban ezek üre- sen tátonganak. A vízhiá- nyok enyhítésére irányuló erőfeszítéseink egyik ered- ményeként 1988-1993 kö- zött megépült - a Maros ha- zai vízkészletére alapozva - az Apátfalva-Mezőhegyesi Vízgazdálkodási Rendszer, amely a cukorgyár és az ön- tözőtelepek vízellátása mel- lett természetvédelmi és jólé- ti vízhasználatra is lehetősé- get teremt, hozzájárulva ez- zel egy perifériális fekvésű, hátrányos helyzetű térség fejlesztéséhez.

Az említett vízgazdálko- dási rendszer továbbfejlesztésé- vel vagy a folyók vízkészle- tének más irányú igénybevé- telével javítható lenne a Maros-hordalékkúp bizony- talan vízháztartási helyzete, az értékes, felszín alatti víz- bázis megvédése. Az erre vonatkozó legújabb tanul- mánytervet a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatósággal kö- zösen nemrégiben készített- tük el. A Maros-hordalékkúp esete jól rávilágít arra, hogy a felszín alatti vízbázisok vé- delme egy egész megyére - Békésre - kiterjedő terület- fejlesztési elképzelések meg- valósítása szempontjából is mennyire fontos. Másrészt rámutat arra, hogy a felszín alatti vízkészletek hatékony védelme és hasznosítása nem nélkülözheti a felszíni víz- készleteknek a folyóktól tá- volabbi területekre eljuttatá- sát és ottani hasznosítását.

(Folytatás a 3. oldalon)

Megoldhatják-e a hidrológusok a vízügyi konfliktusokat?

Lapunk decembri számában közöltük dr. ir. J. Leentvaar (Vízgazdálkodási és Szennyvízkezelési Intézet – Riza, Hollandia) tanulmányának első részét. Most a második részt adjuk közre.

Világszerte látjuk az elpusztult, vagy környezetéből elmozdított biomasszát, kihalt állat- és növényfajokat, miközben a tározókban rotáló növényzet ellenőrizhetetlen oxigénhiányos folyamatok okoz, mérgező anyagot eredményez a vízben illetve gáz formájában felel. A tározók kommunális és ipari szennyvizekkel, valamint hordalékkal tölthetnek fel, miközben még a klímaváltozás esetei is előfordulnak. Az eredeti lakosokat elküldik, kitelepítik otthonaikból: ők ritkán élvezik a gátak előnyeit. A végtelenségig lehetne folytatni ezt a sort.

Jelenleg több mint száz-ezer gát van a világon, több mint 36 ezer (15 méternél magasabb), amely 100 km²-nél nagyobb területre fejt ki hatást, 1994-ben 300 (60 méternél magasabb) gát volt építés alatt és sok további elköszítés alatt állt.

Az elmúlt években a gátak megépítése az eddigi legalacsonyabb szintre süllyedt. Ez a káros környezeti hatások illetve a lakosság érdekeinek figyelmen kívül hagyása miatt következett be. Növekszik a nyomás újabb gátak sürgős építésére, a világ népességének gyors növekedése, a növekvő energiaigény és az édesvíz hatékony felhasználása iránti igény növekedése miatt. Valóban, a gátak fontos és előnyös szerepet játszhatnak ebben.

Hollandiában a mérnökök és ökológusok közötti viszony szerencsére javult az 1970-es évek mélypontja után. Ez a Keleti-Scheldt torkolati gátjának építésével kapcsolatos vitára vezethető vissza. Mint talán tudják, leállítottuk a fix gát építését és egy nyitott viharagály gátat építettünk helyette.

Ennek az esnek az eredményeként ma már együtt tudunk dolgozni a problémának megoldásán. Azonban az Egyesült Államokban olyan rossz a viszony a gátépítők és a környezetvédelmi szakemberek között, hogy „félő, egyáltalán semmi sem fog épülni többé” (Beard, ICOLD kongresszus, Durban, 1994) Ez is egy szerencsétlen helyzet, ha tekintetbe vesszük a világszerte tapasztalható, az édesvízzel kapcsolatos, óriási horderejű problémákat.

A Nagy Gátak Nemzetközi Bizottsága (ICOLD) egy erőteljes nemzetközi szervezet, mely főleg vállalkozások és műszaki cégek mérnökei tömörít, a vízzel kapcsolatos problémákat arra használja fel, hogy igazolja azt a törekvést: minél több

folyami gátat építsenek szerte a világon. Az ezzel kapcsolatos felelősség azonban gyakran a politikusokra hárul. A vízhiányt viszont nem lehet egyszerűen több gát építésével megoldani, a probléma kezelése integrált megközelítést kíván, melyben a tározóépítés csak egy eszköz. Azonfelül gyakran vannak megfontolásra érdemes alternatívák.

Az öntözési technikák lényegesen javíthatók lennének a rendelkezésre álló víz hatékonyabb felhasználásával. Az ipari vízigényeket is alapos vizsgálatnak kellene alávetni. Nem nyilvánvaló, hogy minden vízigényt ki kell elégíteni. Nem, a vízhiány kérdéseivel foglalkozva lényegesen többre van szükségünk, mint gátak és tározók építésére. Ez mindenekelőtt megfelelő vízgazdálkodás kérdése. Minden, ezidáig épített gát olyan érvek alapján készült, melyeket csak a helyi szinten lehetett igazolni: városi vízellátás, mezőgazdasági öntözés, hajózás, energiatermelés, biztonság. Azonban alig volt olyan eset, melynél a helyi érdekeket a maguk teljességében összemérték a vízgyűjtő más részére gyakorolt hatásokkal és az ottani érdekekkel. Ennek katasztrofális hatása lehet az ökoszisztémára, az ott élő emberekre és a gazdaságra. Az itt következő példák ezt mutatják be.

1. példa: az Amazonas

Az Amazonas vízgyűjtője több mint 6 millió 475 ezer km². Számos mellékvízfolyáson építettek gátakat tározók létrehozása érdekében, főleg energiatermelési céllal. Tervek vannak további 38 gát és tározó építésére. Ahogy most állnak a dolgok, egy globális arányú, környezeti katasztrófa látszólagosan elkerülhetetlen, az ökológiai következmények és a hosszútávú költség-haszon tekintetében, valamint társadalmi szinten. A trópusi eserdők összes, létfontosságú és nem helyettesíthető szerepét veszély fenyegeti. Nem ismertük fel időben ezeket az erdőknek a felmérhetetlen fontosságát az egész emberiség szempontjából. Az egész medence hidrológiája alapvetően tönk van téve. A trópusi eserdők vízvisszatartó rendszerek például. Úgy működnek, mint egy hatalmas szivacs. A csapadék és a párolgás (a helyi klíma) szintén közvetlenül kötődik az erdők megléteéhez. A víz körforgása rövid, mivel az esőerdő feletti légrétegek folyamatosan

nagy részét tárolják a vízkészletnek.

A víz tározókban történő összegyűjtése nem csupán a tározó helyén pusztítja el az esőerdőt, hanem más területeken is, elvonva az erdő számára szükséges vizet. A tározók nagyban építse a trópusi esőerdők kiszáradásához és kipusztulásához vezet, először észrevétlenül, de állandóan növekvő ütemben. Emiatt a helyi klíma megváltozik, sokkal szárazabb lesz.

Az Amazonas esőerdőinek kiszáradása tragikus következményekkel fog járni, fegyorsítva a jelenlegi folyamatot, mivel kifosztják trópusi keményfájáért, vagy lehetnek mezőgazdasági terület nyerése érdekében, hogy kielégítsék az élelmiszerek, mint a hamburgerek iránti, nemzetközi igényeket.

A félreértések elkerülése érdekében hozzá kell tennem, hogy gátak építése fontos és felelősségteljes szerepet játszik a vízelosztás javításában, de sohasem teljesítheti ezt a célját, ha a gátépítés öncélú marad és ha nem szentelnek figyelmet a környezeti és társadalmi hatásoknak.

A vízhiánnyal kapcsolatos problémák megoldása nem regionális, hanem integrált megközelítést igényel!

2. példa: a Tigris és az Eufrátesz

Ami a Tigris és Eufrátesz medencéjében történik, az távolról sem bízható. A felső szakaszon, Törökországban gátak épülnek, mint például az 1991-ben befejezett Atatürk gát az Eufráteszen. Ez a negyedik leghosszabb gát a világon. Annak ellenére, hogy Törökországban Dél-Anatólián keresztül két folyó is folyik, a terület száraz és szegény. A helyzet alapvető megváltoztatása érdekében 22, árvédelmi célokat szolgáló gátat és 19 vízierőművet terveznek. Ezek 50 %-kal fogják Törökország elektromos-energiellátását javítani, az öntözés pedig 1,7 millió hektárral fogja növelni a termékeny területet, ami várhatóan megduplázza majd a térség mezőgazdasági termelését. Ez számos kérdést vet fel: mi az ára mindennek, mikor kell az árat megfizetni és ki fogja azt megfizetni?

A török gátak alatti országok: Szíria és Irak. A török elnöknek, Turgut Özalnak, aki maga is vízépítő mérnök, van egy megoldása: az egész Tigris-Eufrátesz medencét egy, török irányítás alatt lévő országnak akarja látni. Kamran Inan török miniszter azt mondja: „A XXI. század Törökország százada lesz!” De ha a dél-anatóliai projekt a jelenlegiek szerint folytatódik, Irak és Szíria gyakorlatilag víz nélkül marad. Az országok már összeveszték a vízmennyiségen, „amit Törökország fog biztosítani nekik a folyókon”. Törökország úgy gondolja, 500 m³/s elég, míg az érintett arab országok legalább 700 m³/s-ot kérnek.

3. példa: az Aral-tó

Az Aral-tó környezeti katasztrófája azt példázza, mi történik, ha a vizet meg gondolatlanul használják. Az Aral-tó haldoklik. Az elmúlt 40 évben a vizet felelőtlenül vették ki a tavat tápláló folyókból (Amu-Darja és Szir-Darja), hogy művelésbe vonjanak új területeket és javítsák a már művelt földek vízellátását. A folyami gátak építése és az öntözővíz-kivételek 30 év alatt 66 %-kal csökkentették az Aral-tó vízmennyiségét. 1950-ben a folyók még 55 km³ vizet szállítottak évente. 1980-ra ez nulla alá csökkent. A tó vízének só tartalma nő és nagy területek száradtak már ki teljesen, sós medret hagyva maguk után. A sót elfújja a szél, terméketlen téve a környező földeket. Ha nem történik lényeges beavatkozás, 2000-re a tó eredeti felszínének 1/6-ra zsugorodik. Az egykor virágzó halászat és a tó élővilága már majdnem teljesen tönkrement. Semmi sincs rendben az elhódított mezőgazdasági területeken sem. A talaj szikesedik, mivel a megfelelő időben nincs elég víz és mivel az öntöző/lecsapoló rendszert nem megfelelően építették ki. A mezőgazdasági területről származó, lecsapoló víz is szennyezett peszticidekkel és műtrágyával. Az ivóvíz romló minősége és az ennek következtében fellépő közegészségügyi problémák súlyos, a jólétet fenyegető árat követelnek.

A szomorú, hogy ezeket a problémákat könnyen elkerülhették volna, de ma már gyakorlatilag nincs megoldás. Szinte nincs is ennél világosabb példa a környezet és a gazdaság szoros kapcsolatára, valamint a szörnyű következményekre, ha ezt a kapcsolatot figyelmen kívül hagyják. A természeti törvényeket nem lehet büntetlenül megsérteni. Az Aral-tó vidékének 15 milliós lakossága most saját bőrén tapasztalja ezt, létfontosságú szükségletének kielégítése forog veszélyben.

4. Példa: a Nílus

Egyre több konfliktus van a Nílus vízének hasznosítása körül. A Nílus nélkül Egyip-

tom sivatag lenne. Nem csoda, hogy az egyiptomiak idegessé váltak, mikor a folyó felső szakaszát Szudán be akarta gátolni. Egyiptomnak növekvő mennyiségű édesvízre van szüksége. A fenyegetés nemcsak Szudán, de a többi, felső szakasz mentén fekvő országból is jön, melyekben gyorsan nő a népesség. Ezek az államok is bejelentették igényüket a Nílus vízére öntözési és energiatermelési céllal. De a Nílusban egyszerűen nincs elég víz a jövőbeli igények teljes kielégítésére. Az összeomlás felhaladna a véges vízkészletek és a növekvő népesség közötti ellentmondás szorításában.

A korábbi egyiptomi külügyminiszter, aki most az ENSZ főtitkára, Butrosz Gali mondta már évekket ezelőtt, hogy a következő közel-keleti háború oka nem politikai lesz, hanem a vízzel összefüggő. Általánosabban fogalmazva világszerte konfliktusforrást jelent a folyók vízének hasznosítása.

Más hasonló feszültséggócok is vannak, például a következő folyók kapcsán: Rio Grande (az USA és Mexikó között), az Indus (India és Pakisztán közt), a Brahmaputra (India és Banglades között), a Jordán (Jordánia, Szíria, Izrael és Libanon között), a Mekong (Thaiföld, Laosz és Vietnam közt), a Zambezi (Zambia, Zimbabwe, Mozambik, Botswana és Dél-Afrika között) és a Gangetta (India és Banglades). Végül, nem utolsósorban: feszültség van a Duna miatt Szlovákia és Magyarország között.

A vízellátás folytonosan drágul. A következő évszázadban rendkívüli módon nőni fog az édesvíz iránti igény, miközben a készletek minősége folyamatosan romlik és a rendelkezésre álló mennyiség már most is korlátozott. Az igények növekedésének fő okai a népesség növekedése, növekvő igény a jobb életszínvonal iránt és a folyamatos fejlődés. Következésképpen tovább nő az igény az egészséges ivóvíz, a szaniter célokat szolgáló víz, a mezőgazdasági és ipari termeléshez szükséges víz iránt. Az élelmiszertermelés vízigénye is jelentősen emelkedik. Ennek legalább a világi népességének növekedési ütemével kell lépést tartania.

Mindezek a víz díjának meredek emelkedését fogják hozni. A fokozódó hiánytól eltekintve a vízdíj várható, lényegesen emelkedésének közvetlen okai a rendelkezésre álló víz optimális felhasználását segítő gátak, tározók, az öntözés és a vízrendezés költségei. A XXI. században a víz olyan válságokat fog előidézni, mint a XX. század olajválságai. Azonban ezek a

vízálságok sokkal hevesebbek lesznek. Végül semmi sem helyettesítheti a vizet – a víz elsődleges szükséglet mind az emberek, mind más élőlények számára a Földön. Megoldhatják-e a hidrológusok mindezeket a vízügyi konfliktusokat? A válasz persze egyszerűen: nem, de...
Ha a hidrológusok megfelelő stratégiát alakítanak ki a fenntartható vízgyűjtőterületi fejlődésnek, a konfliktusok nem fognak tovább szélesedni. Ez akkor lehetséges, ha figyelembe vesszük a következő megállapításokat:

1. A problémákkal integrált módon kell megküzdünk a vízgyűjtőkön. Ez alapfeltétel.
2. Ennek az integrált megközelítésnek át kell fognia mind a felszíni, mind a felszín alatti vizeket, a mennyiségeket és a minőséget, minden kapcsolatos érdeket.
3. A vízkészletek integrált gazdálkodása azon a felismerésen alapszik, hogy a víz az ökoszisztéma elválaszthatatlan része és társadalmi és gazdasági forrás.

4. A víz véges természeti kincs, amelynek gazdasági értéke van, fontos társadalmi és gazdasági vonatkozásokkal, melyek az alapvető igények kielégítéséhez kapcsolódnak.
5. Elsősorban kell adni az alapvető emberi szükségleteknek, valamint az ökoszisztéma védelmének.

6. A felhasználást egyszerűen meg kell fizetnünk, hogy az embereket víztakarékosságra ösztönözzük.
7. A víztartalékokkal való gazdálkodás szükségessé teszi a széleskörű nyilvánosság figyelmét, hogy a határozathozatalban vegyék figyelembe az ökológiai megfontolásokat.
8. Elengedhetetlen a nyílt kapcsolattartás az érintett szervezetekkel, beleértve a társadalmi szervezeteket, például a „zöldeket” is.
9. Ahol csak lehetséges, használjunk politikalemező módszereket és kvantitatív modelleket.
10. Állítsunk föl egyes szakértői csoportot, melyben például vízépítő mérnök, vegyészmérnök, közgazdász, ökológus szerepel és hagyjuk őket együtt dolgozni a vízgazdálkodási politika fejlesztésén.
11. Segítsük elő az együttműködést a vízgazdálkodási hatóságok között országos és területi szinten.
12. Javítsuk az együttműködést a vízgyűjtőben és a környezetvédelemben érintett minisztériumok között.
- Természetesen nem szabad túlértékelni a hidrológusok vízgazdálkodásra gyakorolt hatását, de ha jó példával járunk elől, megfogadva ezeket a tanácsokat, munkánk a társadalom hasznára lesz.

Az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság a szaksajtóért

A Hidrológiai Közlönynek, a magyar vízügyi tudomány külföldön is ismert folyóiratának 75 éves fennállásáról több társfolyóirat, így a Magyar Tudomány, a Mérnök Újság, a Vízűző, a Vízgazdálkodási Társulatok Tanácsadója, a Körös-vidéki Hírlevél és természetesen, már tavaly októberben lapunk, a Vízpart is megemlékezett.

Mosonyi Emil, Németszágon élő akadémikusunk, a nagymarosi vízterem „atyja”, november 27-én, amikor 85. születésnapját ünnepeltük Budapesten, Kozák Miklós professzor ott elmondott köszöntőjére adott válaszában külön is kiemelte a folyóiratnak, név szerint főszerkesztőjének is a lap szellemét és tudományos színvonalát fenntartó érdemeit. Szó esett a megemlékezések során a lap nehéz anyagi helyzetéről, Mosonyi professzor önzetlen anyagi segítségéről, amely lényeges hozzájárulás volt az 1995. évi megjelenés lehetőségeihez.

Kevésbé tudatosodott azonban a folyóirat fővárosi kiadóinak, de gyakran még az olvasóink körében is az alapvető tény, hogy az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság hathatós támogatása nélkül a szerkesztés és a nyomdai előkészítés feladatai lényegében megoldhatatlanok. A Vízügyi Igazgatóság ad helyet a főszerkesztői munkák elvégzéséhez, ad irodaszerkezet, sokszorosítási, postaforgalmi, távbeszélő használati lehetőségeket, azok mellett, amelyeket a főszerkesztő a budapesti társasági titkárság készségei és rendszeres anyagi zavarai miatt saját lakásáról, saját költségén kénytelen elvégezni.

Az Igazgatóság informatikai osztálya adja a számítógépes hardver- és szoftvereszközöket, a tördelés, formá-

zás, szkenelés munkájában, aminek csak a használati díja is 2-3 ezer forint volna bér-munkában bárhol óránként.

A szerzők elküldik cikkeiket, de azokat még lektoroknak is véleményezniük kell. Azt azokkal előzetesen meg kell (rendszerint telefonon) beszélni. Itthon vannak-e? Vállalják-e rövid határidőre? Véleményük beérkezése után egyeztetni kell a szerzővel is. Néha többször ismételve. Esetleg új lektorokat is felkérve. Azután a főszerkesztőnek is lehet, gyakran van is igen sok kérése a szerzőhöz, hiszen a lektor olykor felületlen. A szerző sem mindig ért egyet sem a lektorral, sem a főszerkesztővel...

Mindezek időt, levelezést, telefonálást, faxozást, és egyéb munkákat igényelnek, míg a cikk számítógépre kerülhet. Márfai László, aki az informatikai szerkesztést végzi, és aki eddig még a formázás legbonyolultabb feladatait is sikerrel – de nagy időráfordítások árán – oldotta meg, beszélhetne arról, hogy a szerzők, vagy lektorok mennyi késedelmet okozhatnak, ha eltérnek – már pedig gyakran eltérnek – a kiadott nyomtatási szabványainktól.

Talán majd egyszer megérkezik a köszönet a Hidrológiai Társaság, a „lapalapító” központjától is, mindazért a most leírt, 1989 óta folyamatos segítségért, amelyet, ha pénzben is megpróbálnánk kifejezni, hozzávetőlegesen is elné a 90-100 ezer forintot lapszámonként.

A január 23-i budapesti elnökségi ülés mutatta meg, hogy a Magyar Hidrológiai Társaság elnökségének tagjai most is kellő felelősséget éreznek a Hidrológiai Közlöny ügye iránt. Elutasították ugyanis a Társaság elnökének a javaslatát nemcsak egy, a szerkesztő bizottság álláspontjával ellentétes sza-

bályzat életbe léptetéséről, hanem azt sem szavazták meg, hogy az elnök a szerkesztő bizottság 14 „renitens”, azaz a társasági elnök intencióival szembe helyezkedő tagját a bizottságból kizárassa.

A változatlanul megmaradt és dolgozó szerkesztő bizottság a főszerkesztővel – e sorok írójával – és Békési János szerkesztővel együtt 27 tagú. Ebből 2 akadémiai rendes tag, 1 ezidőszerű akadémiai köztestületi képviselő, 6 akadémiai doktor, 7 kandidátus, 4 egyetemi doktor, 7 egyetemi oklevéllel rendelkező, a szakmai gyakorlatban hosszú időt eltöltött szakember (mérnök, szakmérnök, matematikus, meteorológus). Nemcsak a lappal kapcsolatos „adminisztratív” tevékenységük, hanem munkásságuk, nevük, ismertségük és elismertségük fémjelzi magát a lapot is.

Ezért ismeri el a Magyar Tudományos Akadémia is olyannak ezt a folyóiratot, amelyben megjelent cikkeire bármely szerző doktori pályázatában is hivatkozhat, mint tudományos tevékenységére.

Ebből a bizottságból törölni egy akadémikust, 4 akadémiai doktort, 4 kandidátust, 4 egyetemi doktort és egy szakmérnököt: valóban a lap színvonalának súlyos törését hozta volna.

Az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság támogatását megköszönve, s azt továbbra is kérve és megkapva, remélhetjük: a Hidrológiai Közlönyt nehéz időszakán átszűrhetjük. A Hidrológiai Társaság 1996. őszi eszékes vezetőségválasztásán pedig, vélhetőleg, sikerül magát a Társaságot, annak szellemét is sok tagja kívánalmának megfelelően megújítani.

Dr. Vágás István

Március 12.

Sok embernek sok mindent jelenthet a címbeli dátum, de aki valamennyire is szege di, az tudja, hogy 1879-ben ezen a napon tört a városra az a hatalmas áradat, amely elmosta Szegedet, de amely egyben a felemelkedés, az újjáépítés, egy modern európai város megalkotásának lehetőségét is adta. Ezt a napot választotta az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság arra, hogy kiemelkedő munkát végző dolgozóinak elismeréssel adózzon.

Az „Alsó-Tisza Vidékért” emléklapokat az idén Árva András gátbiztos, Török Imre György műszaki igazgatóhelyettes főmérnök és dr. Vágás István, a műszaki tudományok doktora, az Ativizig nyugdíjasa kapta. Főtanácsosi címet kapott Ötvös Mihály, a szentesi szakaszmérnökség vezetője. Tanácsos lett Kemény Lászlóné, a hódmezővásárhelyi szakaszmérnökség helyettes vezetője, Márfai László osztályvezető, Takács Lajos mérnök és Varga Ferenc mérnök. Főmunkatársi címet kapott Müller András, a szentesi szakaszmérnökség technikus. Munkatársi címet kapott Eperjesi Jánosné, Molnár Ambrusné, Bonyákné Györi Márta előadók és Kiss Imre technikus. Gratulálunk a kitüntetetteknek, további hosszú, sikeres vízügyi szolgálatot kívánunk!

Az ünnepelték köszöntését követően az igazgatóság bejáratú előcsarnokában Vedres István mellszobrának avatására került sor. Török Imre György emlékezett meg a neves vízépítő mérnök életéről, valamint az 1879-es nagy szegedi árvízről, tanulságairól.

B. Gy.

A területfejlesztés és a vízgazdálkodás kapcsolata az Alsó-Tisza vidékén

(Folytatás az 1. oldalról)

Napjaink egyik legégetőbb vízgazdálkodási problémája a Duna-Tisza közti hátságon tapasztalható, nagyfokú talajvízszintülledésből fakad. Ennek a hosszantartó száraz időjárás mellett számos emberi tevékenységre visszavezethető oka is van. A vízhiány enyhítése a népesség megtartása, a táji- és természeti értékek megvédése, és az egész térség jövője szempontjából rendkívül fontos lenne. A probléma alapos feltárására és a megoldások kimunkálására igazgatóságunk – elsősorban a szomszédos Alsó-Duna völgyi Vízügyi Igazgatósággal, de másokkal is szorosan együttműködve – 1990 óta komoly erőfeszítéseket tett, melyek eredményeként 1992-ben elkészült „A Duna-Tisza közti hátság távlati vízellátásának koncepciója”, 1994-ben pedig „A Duna-Tisza közti hátság közép- és első térsége (Soltvadkert-Pálmónostora között) vízpótlásának elvi-műszaki megoldása”. Intenzív PR-tevékenységünknek is köszönhetően széles körben ismertté vált a helyzet súlyossága, és ak-

tivizálódtak a helyi érdekeltek is. Jelenleg befejezés előtt áll a TERTERV Kft. koordinálásával készülő megvalósíthatósági tanulmány, amely a kapcsolódó környezeti hatástanulmányokkal, a mezőgazdasági fejlesztési programmal és a területfejlesztési koncepcióval együtt alapja lesz az 1996 tavaszán esedékes környékterjesztésnek.

Az Alsó-Tisza vidék hévizekben rendkívül gazdag. E készletek hasznosítására a területfejlesztés energetikai, turisztikai és gyógyászati szempontból egyaránt igényt tartana, de sok a megoldatlan kérdés. Meg kell állítani a rétegyomások további csökkenését és ki kell küszöbölni a használt hévizek által okozott környezeti ártalmakat.

Igazgatóságunk a térség területfejlesztési tevékenységéhez – többek között – a települések általános és részletes rendezési terveihez adott szakvéleményeken keresztül is hozzájárul: 1994-ben 65 esetben, 1995-ben 124 esetben adtunk frásos nyilatkozatot vagy részletes szakvéleményt ilyen ügyekben. Ezek elfogadásáról, il-

letve érvényesítéséről sajnos visszajelzéseink nincsenek. Hasznos munkakapcsolatot tartunk fenn a megyei önkormányzatok területfejlesztési irodáival, különösen a Csongrád megyeivel, melynek megbízására a 80-as évek végén elkészítettük Csongrád megye vízgazdálkodási-fejlesztési koncepcióját, amelyet 1994-ben kiegészítettünk és korszerűsítettünk. Tudomásunk szerint az országban elsőként készült el – 1995-ben – Csongrád megye területfejlesztési koncepciója, amely a vízgazdálkodási kérdéseket is kellő súlylyal tárgyalja.

A területfejlesztés és a vízgazdálkodás kapcsolatára felsorolt példák azt az egyre szélesebb körben hangoztatott felismerést erősítik, hogy a vízgazdálkodási tevékenységnek szervesen be kell épülnie a területfejlesztési tevékenységbe (integrálódás). Ez bonyolultabbá teszi feladatainkat, átfogóbb szemléletet kíván és – mindkét szakterület képviselői részéről – kölcsönös együttműködési készséget tételez föl.

Dr. Pálfi Imre

Postabontás:

„Milyen nagyfokú összefogásra képes néhány igazgatóság...!”

Dr. Kovács Gábor úrnak az ATIVIZIG igazgatójának

Örömmel adok tájékoztatást arról, hogy február 25-én 17,05^h-kor a Mérgesi szűkítő- és a Kötös-Körös közötti kapcsolatot Larssen-típusú lemezek leverésével –

a leürítő kapu bezárásával – megszüntettük.

A Gyula I. szivattyútelep-nél az ellennyomó medence gátjának megerősítését szintén végrehajtotta az igazgatóság, s e két esemény kapcsán a Körös-vidék részleges árvízvédelmi biztonsága helyreállt.

A biztonság részleges jel-

legéről azért kell beszélnünk, mert mind a két beavatkozási helyen jelenleg kisebb a biztonság, mint az árvíz előtti időszakban azt feltételeztük. Ugyanakkor a Fehér-Körös rendkívüli árhullámainak szűkítő- és ártér-kezelési koncepciók szintén kialakításra várnak. Mindezeket helyreállítási és beruházási

feladatok keretében tudjuk végrehajtani.

Kedves Gábor!

A védekezéshez felajánlott és nélkülözhetetlen segítségemet ezúton ismételtelen megköszönöm. Meggyőződésem, hogy az ATIVIZIG és a KÖVIZIG közötti, eddig is kitűnő kapcsolatot erősít-

tették a munkatársaid. Ez a mostani nagy erőpróba rámutatott arra, hogy milyen nagyfokú összefogásra képes néhány igazgatóság a bajban, ha egy igazgatóság segítségére szorul.

Abban a reményben köszönöm meg még egyszer a segítségüket, hogy nem csak számunkra volt hasznos

az árvízi együttműködés, hanem a munkatársaid is szereztek tapasztalatokat az elvégzett álló feladatok végrehajtásához.

Gyula, 1996. február hó 26. Üdvözlettel:

Dr. Goda Péter igazgató KÖVIZIG

Hidrometeorológiai helyzetjelentés

Februárban rendkívül hideg, az átlagosnál kissé szárazabb volt az időjárás. Területünkön fele-fele arányban fordultak elő az átlagosnál csapadékosabb (a Duna-Tisza közén és a délkeleti részen), valamint csapadékszegényebb területek. A legtöbb helyen egész hónapban megmaradó hó legnagyobb vastagságát a második dekád elején érte el. (20–35 cm) A hó víztartalma ekkor még 30–70 mm közötti volt, majd a hónap végére 15–40 mm-re csökkent. A Tisza hegvidéki vízgyűjtőjén a hó felhalmozódása folytatódott, február végére a hóban tárolt vízkészlet már közel kétszerese volt a sokévi átlagnak, 500–1500 m-es magasságban 70–120 mm.

Időszak	Ativizig területi csapadék (mm)						
	maximum		minimum		átlag		
	helye	helye	sokévi átl. viszonyított csapad. (%)	eltérés (mm)			
tárgyhavi	54	Csongrád	18	Békéssámsón	27	84	-5
nov. 1-től	-	-	-	-	218	143	+66

A hónap legnagyobb részében borult volt az ég, csak az utolsó héten tisztult ki. A kemény téli időjárás következtében szokatlanul magas, 12–14 nap volt a téli napok (napi maximum < 0°C) száma.

Állomás	Tárgyhavi napfénytartalom (óra)			Tárgyhavi léghőmérséklet (°C)					
	sokévi havi átl. viszonyított		maximum	minimum	átlag		eltérés a sokévi havi átl.-tól		
	%	eltérés	dátum	dátum	eltérés a sokévi havi átl.-tól				
Szeged	86	95	-5	6	18.	-19	2.	1-3,4	-4,4

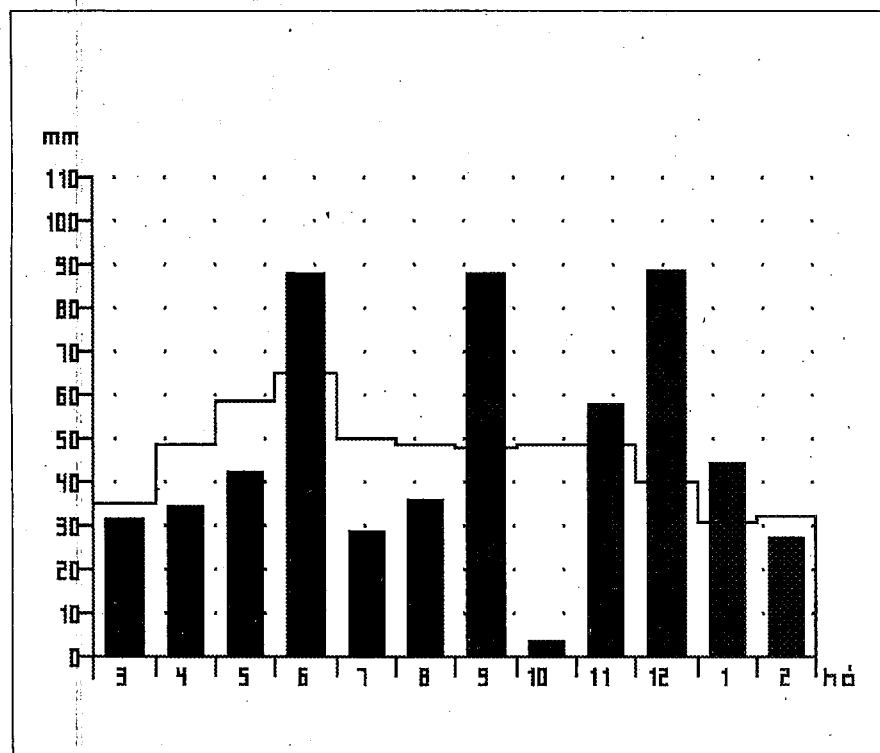
Jelentősebb vízszintváltozás csak a Hármas-Körösön jelentkezett, de az ott levonuló kisebb árhullám is a mederben maradt. A még előző hónapban megjelenő jég a Tiszán 29 napig, a Hármas-Körösön 21 napig, a Maroson mindössze 3 napig volt jelen. A Tiszán 19 napig, a Körösön 13 napig megszakításokkal be is álló jég problémát csak a csongrádi pontonhídnál okozott, ahol 1–1,5 m-es torlódás alakult ki. A legnagyobb jégvastagság máshol legfeljebb a 30 cm-t érte el.

Vízmerce	Tárgyhavi felszíni vízállás (cm)						
	maximum		minimum		közép		
	dátum	dátum	dátum	dátum	mederteltség (%)	eltérés	
Körös, Szarvas	315	24.	88	21.	156	27	-50
Maros, Makó	39	24.	-11	6.	4	15	-54
Tisza, Szeged	169	25.	129	8.	148	33	-99

A talaj víztartalma a hónap folyamán nem változott, 1 m mélységig feltett volt. Februárra teljes területünkre jellemzővé vált a talajszint emelkedése, bár mértéke egyelőre nem volt jelentős: általában 10–20 cm-es, néhol 30–50 cm-es változásokat figyeltek meg. Számottevő volt az alig mozduló vízszintű kutak száma is. (Készítette: a vízrajzi csoport)

Talajvízkút száma	helye	Tárgyhavi közepes talajvízállás (cm)		
		terep alatt	változás az elmúlt hónapoz viszonyítva	eltérés a sokéves havi átlagtól
453	Vásárhely	385	+7	-31
473	Mezőhegyes	577	-1	-143
829	Kecskemét	n.a.	n.a.	n.a.

Havi csapadékösszegek alakulása az Ativizig területén 1996. február

Nyugdíjas találkozó a Potykában

Február 23-án teltház volt a „Potyka” kellemes, baráti beszélgetés, kitünő hangulat csárdában. Az ATIVIZIG központjának, jellemezte a találkozót. (A fényképek ezt volt gépüzemének és szegedi szakmérnökségének nyugdíjasai találkoztak egymással és a jelenlegi vezetőkkel. Finom ebéd, meg, hogy elfogadta a meghívást.

Új elnökség a vízügyi sportegyesület élén

Tripolszky Imre leköszönő elnök beszámolóját tartja a tisztújító közgyűlésen

Korábbi számunkban beszámoltunk róla, hogy a Szegedi Vízügyi Sportegyesület tisztújító közgyűlésre készül.

Nos, az esemény lezajlott.

Az új elnök Kurucz Gyula, az elnökség tagja Benke György, Fehér Józsefné, Kemény László, Sebesvári Mihály, Szabó Ádám és Varga István lett.

Az evezős szakosztály vezetője Kemény László.

Az elnökség első ülésén a jelenlegi helyzet értékelése után a közeli és távolabbi jövő feladatairól, a munka elosztásáról és az év sporteseményeinek előkészítéséről, elsősorban a Hármas-Körösön (május 4-5-én) a Maty-éri evezőspályán sorra kerülő „Dr. Simády Béla Nemzetközi Evezősverseny” megrendezési feltételeiről és feladatairól volt szó.

Az új vezetőség új feltételekkel, de az eddigiehez hasonló bizakodással kezdi el igen nehéz munkáját. Kívánjuk, hogy munkálkodásuk mindnyájunk örömeire szolgáljon. Sok sikert nekik és az egész egyesületnek!

Az új elnökség tagjai – képközlő balról jobbra –: Sebesvári Mihály, Varga István, Benke György, Fehér Józsefné, Kurucz Gyula, Kemény László. (A felvételtől hiányzik Szabó Ádám.)

VÍZPART

Az Alsó-Tisza-Vidéki Vízügyi Igazgatóság lapja
Szerkesztő a szerkesztő bizottság,
elnöke és felelős kiadó: dr. Kovács Gábor
Felelős szerkesztő: Pálffy Katalin
Szerkesztő: Benke György
Szerkesztőség: H-6701 Szeged, Pf.: 390, Szt. 4.
T.: 62312-933 – Tfx.: 323-774 – Tx.: 82-239
Nyomás: „NORMA” Nyomdász Kft., 6800
Hódmezővásárhely, Rárósi út 10., T.: 62341-249

